

Seminář 7

Proces výroba

**SILESIAN
UNIVERSITY**

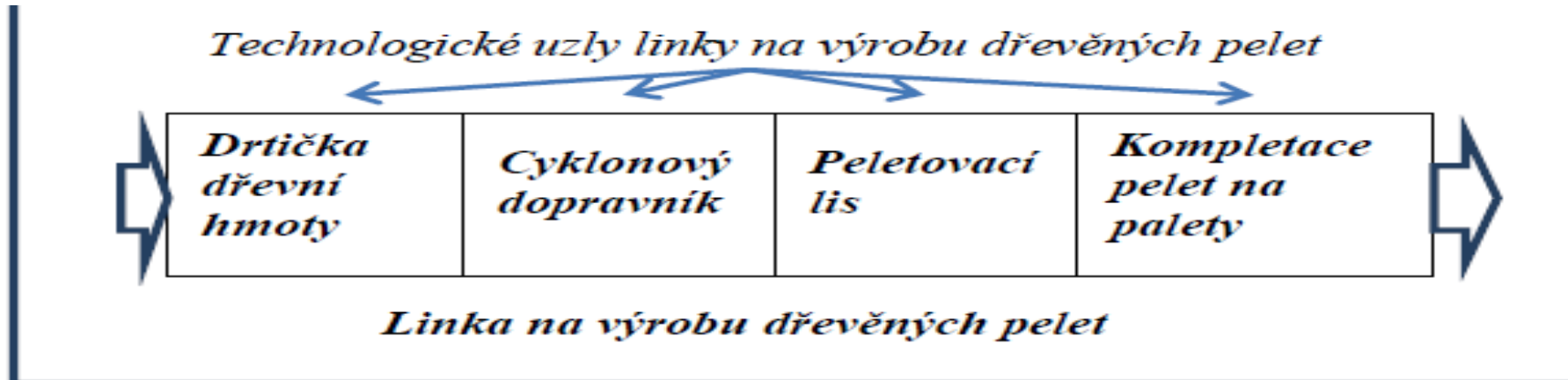
SCHOOL OF BUSINESS
ADMINISTRATION IN KARVINA

Ekonomika podniku

Marian Pryszcz

4.3 Výrobní kapacita a její využití v ekonomice podniku

Výrobní kapacita je definována jako množství produkce, které je příslušná výrobní jednotka schopna vyprodukovat za sledované časové období (rok, kvartál, měsíc, den). Ele-

Teorie opakování:

Kapacita výrobní jednotky je ovlivněna mnoha faktory. Mezi základní faktory patří technické a technologické vybavení příslušného agregátu, forma jeho provozování (časový parametr), kvalifikace a dovednostní znaky pracovníků obsluhujících danou výrobní jednotku.

Výrobní kapacita se obvykle vyjadřuje v naturálních jednotkách (např. hmotnostní jednotky za příslušný časový úsek – linka na výrobu cementu vyprodukovala 1 248 t cementu

Co ovlivňuje výrobní kapacity v podniku? STROJ / MATERIÁL / LIDÉ

Příklad 1 (spolu)

Stáčecí linka naplní za hodinu 850 lahví šťávy, která má objem 0,5l. Je v provozu celoročně (365 dní) na 3 směny; 12 % časového fondu se plánuje na prostoje (plánované opravy a údržba).

Úkol:

1. Vypočtete výrobní kapacitu stáčecí linky šťávy v počtu lahví.
2. Zhodnoťte skutečné využití kapacity stáčecí linky v procentech, jestliže v daném roce podnik vyrobil a prodal 6 mil. lahví šťávy.

Příklad 1

Stáčecí linka naplní za hodinu 850 lahví šťávy, která má objem 0,5l. Je v provozu celoročně (365 dní) na 3 směny; 12 % časového fondu se plánuje na prostoje (plánované opravy a údržba).

Úkol:

1. Vypočtete výrobní kapacitu stáčecí linky šťávy v počtu lahví.

$$T_N = T_K - T_{KLIDU}$$

$$T_n = T_k - T_{klidu}$$

$$T_n = (365 \cdot 24) - (365 \cdot 24 \cdot 0,12)$$

$$T_n = 7708,8 \text{ hodin}$$

$$Q_p = T_{pp} \cdot V_p$$

$$Q_p = 7708,8 \cdot 850$$

$$Q_p = 6\,552\,480 \text{ Láhví}$$

$$Q_P = T_{PP} \cdot V_P, \quad (11)$$

kde

- Q_P ...plánovaná hodnota výrobní kapacity v naturálních jednotkách,
- T_{PP} ...produktivní časový fond v plánované výši,
- V_P ...plánovaný výkon výrobní jednotky v naturálních jednotkách za jednotku času.

Příklad 1

Stáčecí linka naplní za hodinu 850 lahví šťávy, která má objem 0,5l. Je v provozu celoročně (365 dní) na 3 směny; 12 % časového fondu se plánuje na prostoje (plánované opravy a údržba).

Úkol:

2. Zhodnoťte skutečné využití kapacity stáčecí linky v procentech, jestliže v daném roce podnik vyrobil a prodal 6 mil. lahví šťávy.

$$k_c = Q_s / Q_p$$

$$k_c = 6\,000\,000 / 6\,552\,480 * 100$$

$$k_c = 91,57\%$$

$$k_c = \frac{Q_s}{Q_p},$$

kde

k_c ... koeficient využití výrobní kapacity,

Q_s ... skutečně vykázána produkce (kapacita) za sledované období.

Příklad 2 (spolu)

Plocha montážního provozu je 6 000 m². Rozměry výrobku jsou 50 x 2 m. Celková plocha potřebná pro montáž jednoho výrobku (včetně pracovní zóny) představuje 110% plochy obsazené výrobkem. Kapacitní norma průběžného času montáže je 8 pracovních dnů. Pomocná plocha představuje 55 % plochy provozu. Montáž pracuje 248 pracovních dnů za rok po dvou osmihodinových směnách.

Úkol: Vypočítejte roční výrobní kapacitu montážního provozu v kusech.

Příklad 2 (spolu)

Plocha montážního provozu je 6 000 m². Rozměry výrobku jsou 50 x 2 m. Celková plocha potřebná pro montáž jednoho výrobku (včetně pracovní zóny) představuje 110% plochy obsazené výrobkem. Kapacitní norma průběžného času montáže je 8 pracovních dnů. Pomocná plocha představuje 55 % plochy provozu. Montáž pracuje 248 pracovních dnů za rok po dvou osmihodinových směnách.

Úkol: Vypočítejte roční výrobní kapacitu montážního provozu v kusech.

Počítám ve dnech

$T_{pp} = 248$ dní, $t_{KP} = 8$ dní $M = 6\,000$ m²

$m = 110\%$ z rozměru výrobku, tj. 50 x 2 m,

výpočet = $1,1 * 50 * 2 = 110$ m²

$M_{pc} = 55\%$ plochy haly tj. $0,55 * 6000 = 3\,300$ m²

$Q_p = 248/8 * (6000-3300)/110$

$Q_p = 760,91$ zaokrouhlím na 760

$$Q_p = \frac{T_{pp}}{t_{KP}} \frac{M - M_{pc}}{m} \quad (14)$$

kde

M ... celková plocha dílny [m²],

M_{pc} ... část plochy dílny vymezena pro přístupové cesty a příruční sklady [m²],

m ... plocha jednoho pracoviště [m²].

Výraz $\frac{M - M_{pc}}{m}$ prezentuje počet pracovišť, která jsou činná v rámci příslušné dílny.

T_{pp} ... produktivní časový fond v plánované výši,

t_{KP} ... plánovaná norma pracovní.

Příklad 3 (sami)

Výroba probíhá 200 dní v roce, 8 hodin denně s plánovanými prostoji 19 %. Pracnost 1 výrobku je 50 minut.

Úkol 1:

- 1) Jaká je kapacita zařízení?
- 2) Jaké je využití kapacity, je-li skutečně vyrobených výrobků 1 500 ks?
- 3) Zhodnoťte, jestli je kapacita využívána optimálně

$$k_C = \frac{Q_S}{Q_P},$$

kde

k_C ... koeficient využití výrobní kapacity,

Q_S ... skutečně vykázána produkce (kapacita) za sledované období.

$$Q_P = \frac{T_{PP}}{t_{KP}} \frac{M - M_{PC}}{m} \quad (14)$$

kde

M ... celková plocha dílny [m^2],

M_{PC} ... část plochy dílny vymezena pro přístupové cesty a příruční sklady [m^2],

m ... plocha jednoho pracoviště [m^2].

Výraz $\frac{M - M_{PC}}{m}$ prezentuje počet pracovišť, která jsou činná v rámci příslušné dílny.

Příklad 3 (sami)

Výroba probíhá 200 dní v roce, 8 hodin denně s plánovanými prostoji 19 %. Pracnost 1 výrobku je 50 minut.

Úkol 1:

1) Jaká je kapacita zařízení?

$$T_{pp} = 200 * 8 - (200 * 8 * 0,19)$$

$$T_{pp} = 1296 \text{ hodin}$$

$$t_{kp} = 50/60 = 0,833$$

$$Q_p = T_{pp}/t_{kp}$$

$$Q_p = 1296 / 0,833$$

$$Q_p = 1555,82 = 1555 \text{ kusů}$$

$$Q_p = \frac{T_{pp}}{t_{kp}} \frac{M - M_{PC}}{m} \quad (14)$$

kde

M ... celková plocha dílny [m^2],

M_{PC} ... část plochy dílny vymezena pro přístupové cesty a příruční sklady [m^2],

m ... plocha jednoho pracoviště [m^2].

Výraz $\frac{M - M_{PC}}{m}$ prezentuje počet pracovišť, která jsou činná v rámci příslušné dílny.

Příklad 3 (sami)

Výroba probíhá 200 dní v roce, 8 hodin denně s plánovanými prostoji 19 %. Pracnost 1 výrobku je 50 minut.

Úkol 1:

2) Jaké je využití kapacity, je-li skutečně vyrobených výrobků 1 500 ks?

$$k_c = Q_s / Q_p$$

$$k_c = 1500 / 1555,82 * 100$$

$$k_c = 96,46\%$$

$$k_c = \frac{Q_s}{Q_p},$$

kde

k_c ...koeficient využití výrobní kapacity,

Q_s ... skutečně vykázána produkce (kapacita) za sledované období.

Příklad 3 (sami)

Výroba probíhá 200 dní v roce, 8 hodin denně s plánovanými prostoji 19 %. Pracnost 1 výrobku je 50 minut.

Úkol 1:

2) Jaké je využití kapacity, je-li skutečně vyrobených výrobků 1 500 ks?

$$k_c = Q_s / Q_p$$

$$k_c = 1500 / 1552 * 100$$

$$k_c = 96,65\%$$

$$k_c = \frac{Q_s}{Q_p},$$

kde

k_c ...koeficient využití výrobní kapacity,

Q_s ... skutečně vykázána produkce (kapacita) za sledované období.

3) Zhodnoťte, jestli je kapacita využívána optimálně

Příklad 4 (spolu)

Výrobní podnik plánuje výrobní kapacitu na příští měsíc (30 dní, z toho 8 dnů volna). Podnik funguje v jednosměnném 8 hodinovém provozu. Prostoje jsou průměrně v rozsahu 12 % z nominálního časového fondu. Podnik je složen ze 4 výrobních zařízení. Ty jsou zobrazeny na obrázku níže a znázorňují výrobní proces. Výrobní zařízení 1 vyrábí polotovary pro výrobní zařízení 2 a 3 (paralelní řazení), které jsou stejného typu. Finální je výrobní zařízení 4, které produkuje finální výrobky.

Výkon jednotlivých zařízení je:

Výrobní zařízení 1: 15 ks za hodinu

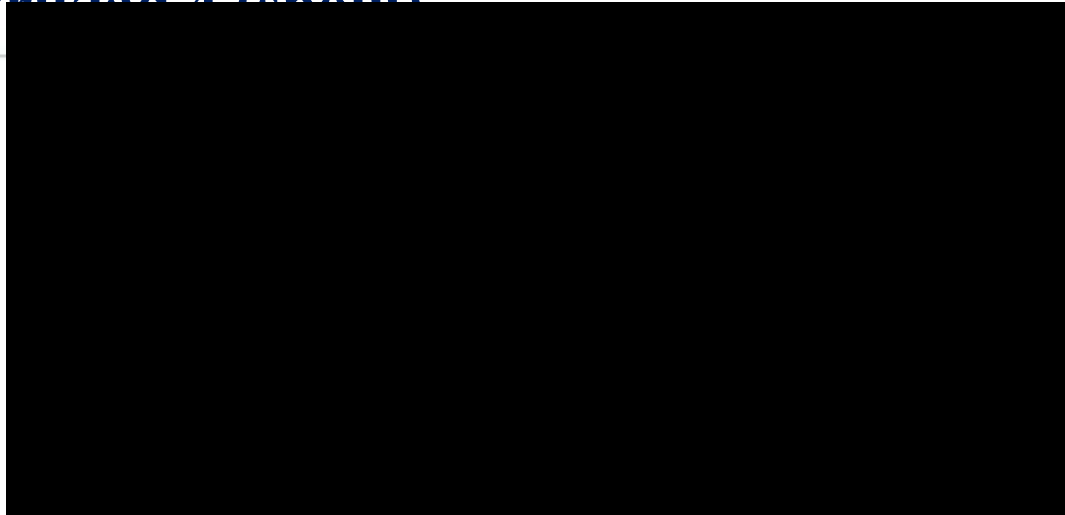
Výrobní zařízení 2: 5 ks za hodinu

Výrobní zařízení 3: 5 ks za hodinu

Výrobní zařízení 4: 20 ks za hodinu

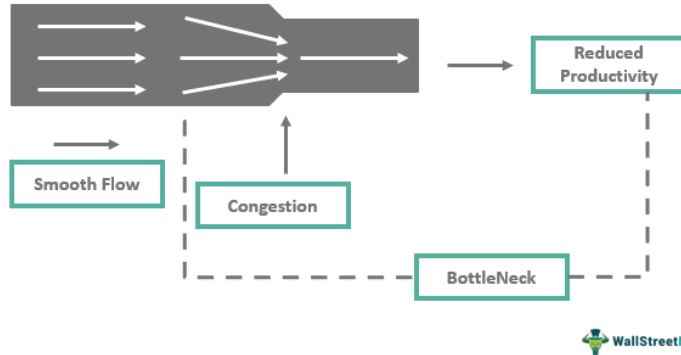

Paralelní řazení výrobních agregátů

Výroba je v principu tok materiálů, tok materiálu je jak průtok vody. Jestliže mám úzké místo (bottle neck) musím ho odstranit, jedna z možností je přidání identického stroje. Na obrázku zařízení 3 a 2.

Bottleneck Meaning

Jáke jsou další možnosti? - diskuze

Příklad 4 (spolu)

Výrobní podnik plánuje výrobní kapacitu na příští měsíc (30 dní, z toho 8 dnů volna). Podnik funguje v jednosměnném 8 hodinovém provozu. Prostoje jsou průměrně v rozsahu 12 % z nominálního časového fondu. Podnik je složen ze 4 výrobních zařízení. Ty jsou zobrazeny na obrázku níže a znázorňují výrobní proces. Výrobní zařízení 1 vyrábí polotovary pro výrobní zařízení 2 a 3 (paralelní řazení), které jsou stejného typu. Finální je výrobní zařízení 4, které produkuje finální výrobky.

Výkon jednotlivých zařízení je:

Výrobní zařízení 1: 15 ks za hodinu

Výrobní zařízení 2: 5 ks za hodinu

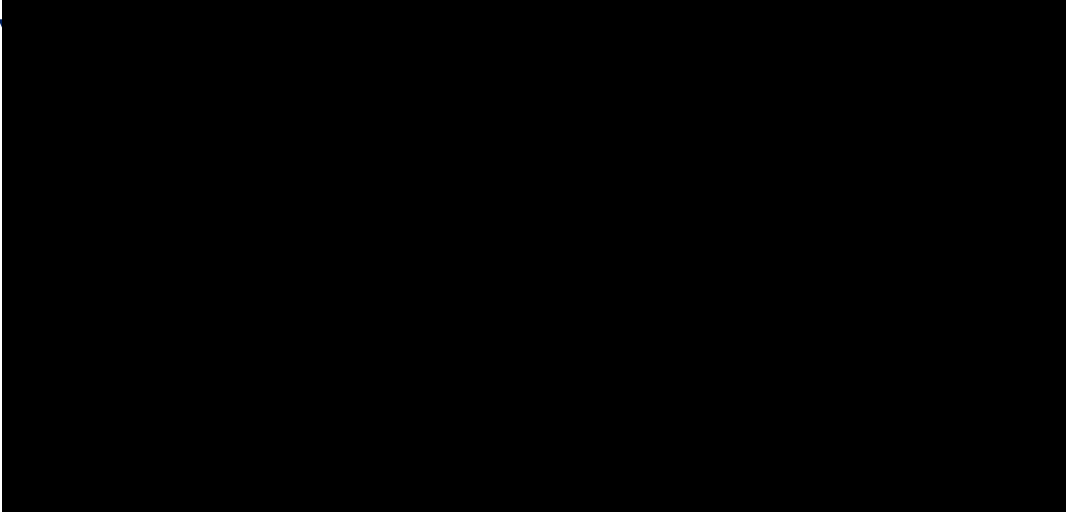
Výrobní zařízení 3: 5 ks za hodinu

Výrobní zařízení 4: 20 ks za hodinu

Příklad 4 (spolu)

Výrobní podnik plánuje výrobní kapacitu na příští měsíc (30 dní, z toho 8 dnů volna). Podnik funguje v jednosměnném 8 hodinovém provozu. Prostoje jsou průměrně v rozsahu 12 % z nominálního časového fondu. Podnik je složen ze 4 výrobních zařízení. Ty jsou zobrazeny na obrázku níže a znázorňují výrobní proces. zařízení 2 a 3 (paralelní řazení), které jsou produkuje finální výrobky.

Výkon jednotlivých zařízení je:

Výrobní zařízení 1: 15 ks za hodinu

Výrobní zařízení 2: 5 ks za hodinu

Výrobní zařízení 3: 5 ks za hodinu

Výrobní zařízení 4: 20 ks za hodinu

$$T_N = T_K - T_{KLIDU}$$

$$T_n = (30-8)*8 - ((30-8)*8*0,12)$$

$T_n = 154,88$ jestli chci zaokrouhlit musím dolů na 154 hodin

Příklad 4 (spolu)

Výrobní podnik plánuje výrobní kapacitu na příští měsíc (30 dní, z toho 8 dnů volna). Podnik funguje v jednosměnném 8 hodinovém provozu. Pro výrobu je vyčleněn fond. Podnik je složen ze 4 výrobních zařízení. Výrobní zařízení 1 vyrábí polotovary pro výrobní zařízení 2, výrobní zařízení 2 vyrábí polotovary pro výrobní zařízení 3, výrobní zařízení 3 vyrábí polotovary pro výrobní zařízení 4, které produkuje finální výrobek.

Výkon jednotlivých zařízení je:

Výrobní zařízení 1: 15 ks za hodinu

Výrobní zařízení 2: 5 ks za hodinu

Výrobní zařízení 3: 5 ks za hodinu

Výrobní zařízení 4: 20 ks za hodinu

$$Q_{p1} = 154,88 * 15 = 2323,2 \text{ ks}$$

$$Q_{p2} = 154,88 * 5 = 774,4 \text{ ks}$$

$$Q_{p3} = Q_{p2} = 774,4 \text{ ks}$$

$$Q_{p4} = 154,88 * 20 = 3097,6 \text{ ks}$$

$$Q_{p\text{celkem}} = Q_{p2} + Q_{p3} = 1548,8 \text{ ks}$$

Příklad 4 (spolu)

Výrobní podnik plánuje výrobní kapacitu na příští měsíc (30 dní, z toho 8 dnů volna). Podnik funguje v jednosměnném 8 hodinovém provozu. Pro výrobu je plánován měsíční výrobní fond. Podnik je složen ze 4 výrobních zařízení. Výrobní zařízení 1 vyrábí polotovary pro výrobní zařízení 2 a 3. Výrobní zařízení 2 a 3 vyrábějí polotovary pro výrobní zařízení 4, které produkuje finální výrobek.

Výkon jednotlivých zařízení je:

Výrobní zařízení 1: 15 ks za hodinu

Výrobní zařízení 2: 5 ks za hodinu

Výrobní zařízení 3: 5 ks za hodinu

Výrobní zařízení 4: 20 ks za hodinu

$$Q_{p1} = 154,88 * 15 = 2323,2 \text{ ks}$$

$$Q_{p2} = 154,88 * 5 = 774,4 \text{ ks}$$

$$Q_{p3} = Q_{p2} = 774,4 \text{ ks}$$

$$Q_{p4} = 154,88 * 20 = 3097,6 \text{ ks}$$

$$Q_{p\text{celkem}} = Q_{p2} + Q_{p3} = 1548,8 \text{ ks}$$

Výrobní kapacita celku je dána výrobní kapacitou nejslabšího článku a tím jsou výrobní zařízení 2 a 3, které i když jsou paralelně řazeny dosahují nejnižšího výkonu a to konkrétně 1550 ks. Což je rovněž výrobní kapacita podniku.

Musíme navýšit výrobní kapacitu stroje 2+3

Příklad 5 (sami)

Celková plocha dílny je 300 m². Plocha potřebná na opracování jednoho výrobku je 5 m². Nominální časový fond pracoviště je 262 dní. Prostoje se plánují ve výši 4 % z nominálního časového fondu. Průměrná doba dovolené na 1 pracovníka je 22 dní. Pracuje se v průměru na 2 směny, přičemž jedna směna je 8 hodin. Doba výroby jednoho výrobku je 30 normominut.

Úkol:

- 1) Určete výrobní kapacitu dílny,
- 2) Určete plánovaný počet výrobků, které má vyrobit pracovník za rok.
- 3) Kolik budu potřebovat pracovníků abych vytížil dílnu z 90%?

Předpokládejte přitom, že stroj nemá dovolenou, ale z důvodu pravidelných oprav jsou plánovány jeho prostoje. Zároveň předpokládejte, že pracovník má dovolenou a nejsou mu plánovány žádné prostoje.

$$Q_P = \frac{T_{PP}}{t_{KP}} \frac{M - M_{PC}}{m} \quad (14)$$

kde

M ... celková plocha dílny [m²],
 M_{PC} ... část plochy dílny vymezena pro přístupové cesty a příruční sklady [m²],
 m ... plocha jednoho pracoviště [m²].

Výraz $\frac{M - M_{PC}}{m}$ prezentuje počet pracovišť, která jsou činná v rámci příslušné dílny.

t_{KP} ... plánovaná norma pracovní.

$$Q_P = T_{PP} \cdot V_P, \quad (11)$$

kde

Q_P ... plánovaná hodnota výrobní kapacity v naturálních jednotkách,
 T_{PP} ... produktivní časový fond v plánované výši,
 V_P ... plánovaný výkon výrobní jednotky v naturálních jednotkách za jednotku času.

$$T_N = T_K - T_{KLIDU}$$

Příklad 5 (sami)

Celková plocha dílny je 300 m². Plocha potřebná na opracování jednoho výrobku je 5 m². Nominální časový fond pracoviště je 262 dní. Prostoje se plánují ve výši 4 % z nominálního časového fondu. Průměrná doba dovolené na 1 pracovníka je 22 dní. Pracuje se v průměru na 2 směny, přičemž jedna směna je 8 hodin. Doba výroby jednoho výrobku je 30 normominut.

Úkol:

1) Určete výrobní kapacitu dílny,

$$T_{pp} = 262 * 2 * 8 - (262 * 2 * 8 * 0,04)$$

$$T_{pp} = 4\,024,32 \text{ hodin}$$

$$t_{kp} = 0,5 \text{ h}$$

$$Q_p = T_{pp} / t_{kp} * (\text{počet pracovišť})$$

$$Q_p = 4024,32 / 0,5 * (300/5)$$

$$Q_p = 482\,918,4 \text{ ks}$$

$$T_N = T_K - T_{KLIDU}$$

$$Q_p = \frac{T_{pp}}{t_{kp}} \frac{M - M_{PC}}{m} \quad (14)$$

kde

M ... celková plocha dílny [m²],

M_{PC} ... část plochy dílny vymezena pro přístupové cesty a příruční sklady [m²],

m ... plocha jednoho pracoviště [m²].

Výraz $\frac{M - M_{PC}}{m}$ prezentuje počet pracovišť, která jsou činná v rámci příslušné dílny.

t_{kp} ... plánovaná norma pracovní.

Příklad 5 (sami)

Celková plocha dílny je 300 m². Plocha potřebná na opracování jednoho výrobku je 5 m². Nominální časový fond pracoviště je 262 dní. Prostoje se plánují ve výši 4 % z nominálního časového fondu. Průměrná doba dovolené na 1 pracovníka je 22 dní. Pracuje se v průměru na 2 směny, přičemž jedna směna je 8 hodin. Doba výroby jednoho výrobku je 30 normominut.

Úkol:

2) Určete plánovaný počet výrobků, které má vyrobit pracovník za rok.

$$T_{pp} = (262 - 22) \cdot 16 = 3840 \text{ hodin}$$

$$Q_p = 3840 \cdot (60/30) = 7680 \text{ ks}$$

$$Q_P = T_{PP} \cdot V_P, \quad (11)$$

kde

Q_P ...plánovaná hodnota výrobní kapacity v naturálních jednotkách,

T_{PP} ...produktivní časový fond v plánované výši,

V_P ...plánovaný výkon výrobní jednotky v naturálních jednotkách za jednotku času.

Příklad 5 (sami)

Celková plocha dílny je 300 m². Plocha potřebná na opracování jednoho výrobku je 5 m². Nominální časový fond pracoviště je 262 dní. Prostoje se plánují ve výši 4 % z nominálního časového fondu. Průměrná doba dovolené na 1 pracovníka je 22 dní. Pracuje se v průměru na 2 směny, přičemž jedna směna je 8 hodin. Doba výroby jednoho výrobku je 30 normominut.

Úkol:

3) Kolik budu potřebovat pracovníků abych vytížil dílnu z 90%?

kapacita dílny 482 918,4

90% kapacit dílny = $482\,918,4 * 0,9 = 434\,626,56$

počet pracovníků

= 90% kapacita dílny / Q_p pracovníka

= $434\,626,56 / 7\,680$

= 56,59 pracovníků

a) Budu potřebovat 56 pracovníků, ale musí udělat přesčasy

b) Budu potřebovat 57 pracovníků, ale nebudou na 100% vytížení

Příklad 6 (sami)

Jsou dány následující údaje: práce ve dvousměnném provozu, 250 pracovních dnů/rok, doba směny 7,5 hod./stroj, celozávodní dovolená 10 pracovních dnů/rok, plánované generální opravy pro 100 strojů celkem 1 150 hod za rok, ostatní plánované opravy pro všechny stroje 1 502 hod / rok, poruchové opravy (odhad plánovaný) pro jeden stroj 350 hod / rok.

Úkol: Vypočítejte, jaký využitelný časový fond technologického zařízení (100 strojů) v hodinách máte k dispozici.

$$T_N = T_K - T_{KLIDU}$$

Příklad 6 (sami)

Jsou dány následující údaje: práce ve dvousměnném provozu, 250 pracovních dnů/rok, doba směny 7,5 hod./stroj, celozávodní dovolená 10 pracovních dnů/rok, plánované generální opravy pro 100 strojů celkem 1 150 hod za rok, ostatní plánované opravy pro všechny stroje 1 502 hod / rok, poruchové opravy (odhad plánovaný) pro jeden stroj 350 hod / rok.

Úkol: Vypočítejte, jaký využitelný časový fond technologického zařízení (100 strojů) v hodinách máte k dispozici.

$$T_N = T_K - T_{KLIDU}$$

$$T_N (100 \text{ strojů}) = ((250 * 7,5 * 2) * 100) - (10 * 7,5 * 2) * 100 - 1150 - 1502 - (350 * 100)$$

$$T_N (100 \text{ strojů}) = 322\,348 \text{ hodin/rok}$$